

Juridische kaders richtlijn Uithuisplaatsing en terugplaatsing

Juli 2023

Naar aanleiding van de herziene richtlijn Uithuisplaatsing en terugplaatsing kan het zijn dat je nog juridische vragen hebt. Graag leggen we je uit wat de verbinding is tussen de belangrijke onderwerpen uit de richtlijn en de juridische kaders die hierop van toepassing zijn. Alhoewel het vooral uithuisplaatsingen met een kindbeschermingsmaatregel betreft zijn sommige juridische kaders ook zeker van toepassing op uithuisplaatsingen in een vrijwillig kader. Juridische kaders die specifiek van toepassing zijn in situaties waarbij sprake is van een crisisplaatsing zijn hier niet in opgenomen. Zodra de richtlijn Crisisplaatsing is herzien, wordt dit kader aangevuld.

De [richtlijn Uithuisplaatsing en terugplaatsing](#) is ontwikkeld om de overwegingen die leiden tot besluitvorming over het wel of niet uithuis- en terugplaatsen van een kind te ondersteunen. De richtlijn heeft geen juridische status, zoals een wet, of zoals regels die op een wet gebaseerd zijn. Wel heeft de richtlijn juridische betekenis. De richtlijn is door drie beroepsverenigingen geautoriseerd (NIP, NVO, BPSW) waardoor deze deel uitmaakt van de professionele vakinhoudelijke standaard van deze beroepsgroepen. Het werken volgens een landelijke richtlijn draagt bij aan uniformiteit en het navolgbaar zijn voor zowel ouders, kinderen als collega professionals.

In de richtlijn Uithuisplaatsing en terugplaatsing geven we in [hoofdstuk 1](#) onder het kopje **juridische kaders** weer, welke kaders van toepassing zijn op de richtlijn. Deze internationale en nationale (juridische) kaders, zijn:

- Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK)
- Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM)
- Handvest van de Europese Unie
- Internationale Richtlijnen voor Alternatieve Zorg van Kinderen (Verenigde Naties, 2009)
- Jeugdwet (JW)
- Burgerlijk Wetboek (BW)

We werken deze hieronder uit volgens de belangrijke onderwerpen die in de richtlijn aan bod komen:

1. Voorkomen van uithuisplaatsing
2. Ondertoezichtstelling
3. Machtiging uithuisplaatsing
4. Verloop van uithuisplaatsing
5. Perspectiefbesluit
6. Blokkaderecht
7. Gezagsbeëindigende maatregel

1. Voorkomen van uithuisplaatsing

- Ouders zijn primair verantwoordelijk voor de verzorging en opvoeding van hun kind en hebben daarbij recht op ondersteuning van de overheid.
- Onder verzorging en opvoeding worden mede verstaan de zorg en de verantwoordelijkheid voor het geestelijk en lichamelijk welzijn en de veiligheid van het kind alsmede het bevorderen van de ontwikkeling van zijn persoonlijkheid. In de verzorging en opvoeding van het kind passen de ouders geen geestelijk of lichamelijk geweld of enige andere vernederende behandeling toe.
- Kinderen hebben het recht om op te groeien bij hun ouders.
- Alle inspanningen dienen er in de eerste plaats op gericht te zijn dat het kind bij zijn ouders kan blijven, naar hen kan terugkeren of eventueel bij naaste familieleden kan worden ondergebracht.

IVRK

- art. 5,7,9, art.18 lid 1

BW

- art 1, art. 247 lid 1

Handvest Europese Unie

- art. 7

EVRM

- art. 8

Internationale Richtlijnen voor Alternatieve Zorg van Kinderen (Verenigde Naties, 2009)

Jeugdwet

- art. 4

2. Ondertoezichtstelling (OTS)

Kinderen die ernstig in hun ontwikkeling worden bedreigd en waarbij bescherming geboden is, kunnen door de kinderrechter onder toezicht gesteld worden op verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) of soms de officier van justitie. Ook kan een ouder of degene die niet de ouder is en de minderjarige als behorend tot zijn gezin verzorgt en opvoedt een verzoek tot een OTS bij de kinderrechter indienen indien de RvdK dat niet doet. Bij een OTS houden ouders het gezag en wordt op de ontwikkeling van het kind toezicht gehouden door een Gecertificeerde Instelling (G.I.).

- Binnen 5 werkdagen nadat de Gecertificeerde Instelling (G.I.) door de kinderrechter is belast met uitvoering van de OTS moet een jeugdbeschermer worden aangewezen en moet het eerste contact tussen de jeugdbeschermer en de minderjarige en de met het gezag belaste ouder plaatsvinden.
- De ouder krijgt eerst gelegenheid voor een familiegroepsplan. Binnen zes weken nadat is vastgesteld dat wordt afgezien van het maken van een familiegroepsplan, wordt door de jeugdbeschermer een plan van aanpak opgesteld. Dit betreft het werken op basis van een plan waarover is overlegd met het kind en de ouders en dat is afgestemd op de behoeften van het kind.
- Zo vaak als noodzakelijk, maar tenminste eenmaal per jaar vindt een evaluatie van het plan van aanpak plaats en moet worden beoordeeld of bijstelling nodig is.
- De kinderrechter bepaalt hoe lang een kind onder toezicht wordt gesteld. Dit is maximaal 12 maanden per maatregel. De kinderrechter kan de maatregel steeds met maximaal 1 jaar verlengen. Een ondertoezichtstelling is mogelijk tot een kind 18 jaar is.
- Indien de G.I. oordeelt dat verlenging van de OTS of de machtiging tot uithuisplaatsing niet noodzakelijk is moet zij dit uiterlijk twee maanden voor het verstrijken van de duur van de ondertoezichtstelling of machtiging tot uithuisplaatsing melden aan de RvdK. Hierbij moet de G.I. een verslag van het verloop van de OTS of de uithuisplaatsing meesturen.
- Indien een OTS met uithuisplaatsing twee jaar of langer heeft geduurd en de G.I. wil deze verlengen, dan moet zij bij dit verzoek aan de kinderrechter voorleggen. De G.I. voegt hier ook een advies van de RvdK aan toe. De RvdK beoordeelt of deze verlenging in het belang van het kind is of dat een onderzoek naar een gezagsbeëindigende maatregel meer op zijn plaats is. De G.I. doet het verzoek aan de RvdK uiterlijk twee maanden voor het verstrijken van de OTS

IVRK

- art. 19

BW

- art. 1:247 lid 2
- art. 1:255
- art. 1.265j

Jeugdwet

- art. 4.2.2 lid 1
- art. 4.1.2
- art. 4.1.3 lid 2

Besluit Jeugdwet

- art. 4.2.4

3. Machtiging uithuisplaatsing

- Een uithuisplaatsing dient alleen overwogen te worden als er geen andere, minder ingrijpende alternatieven mogelijk zijn.
- Ouders en kind dienen in het proces eraan voorafgaand zorgvuldig bij de overwegingen te worden betrokken. Dit geldt zowel voor een vrijwillige plaatsing als voor een plaatsing in het gedwongen kader.
- Bij een gedwongen uithuisplaatsing kan de kinderrechter op verzoek van de G.I., de RvdK of de officier van justitie een machtiging verlenen om de minderjarige gedurende dag en nacht uit huis te plaatsen. Een kinderrechter kan een machtiging uithuisplaatsing afgeven wanneer dit in het belang is van de verzorging en opvoeding van het kind, of wanneer onderzoek naar de geestelijke en/of lichamelijke gesteldheid van het kind noodzakelijk is.
 - Als een kind al onder toezicht staat en de G.I. is van mening dat een uithuisplaatsing noodzakelijk is, dient de G.I. een verzoek tot uithuisplaatsing in te dienen bij de rechter. De rechter beoordeelt of wordt voldaan aan de wettelijke vereisten tot uithuisplaatsing. De ouders met gezag mogen tijdens een zitting hun standpunt weergeven. Vervolgens doet de rechter uitspraak.
- In de uitspraak op het verzoek tot 'machtiging uithuisplaatsing' geeft de kinderrechter aan of en zo ja, voor welke termijn (maximaal 1 jaar) er een machtiging wordt afgegeven. Soms besluit de kinderrechter een machtiging uithuisplaatsing voor een kortere periode af te geven en de situatie eerst weer 'op zitting' te laten komen alvorens te besluiten voor een machtiging uithuisplaatsing voor een langere periode, bijvoorbeeld om er zeker van te zijn dat er passende hulp is gevonden c.q. het kind op de goede plek verblijft. De kinderrechter houdt het verzoek dan voor het overige aan. De G.I. voert de machtiging uit.
 - Indien de G.I. ondanks de afgegeven machtiging besluit om die niet ten uitvoer te leggen, vervalt de machtiging binnen 3 maanden.
 - Indien de G.I. het voornemen heeft om de uithuisplaatsing eerder te beëindigen dan de termijn waarvoor de machtiging is verleend, legt de G.I. dit voor aan de RvdK. De RvdK toetst of de gronden voor de uithuisplaatsing inderdaad niet meer aanwezig zijn. De toets van de RvdK wordt in het dossier vastgelegd.
 - Indien de G.I. de uithuisplaatsing langer wil laten voortduren dan de termijn waarvoor de machtiging is afgegeven, moet de G.I. de rechtbank verzoeken om verlenging van de machtiging uithuisplaatsing.
 - Een machtiging uithuisplaatsing wordt afgegeven voor een specifiek doel, dus plaatsing in (netwerk)pleegzorg of accommodatie bij een jeugdhulpaanbieder en mag alleen voor dat doel gebruikt worden.

BW

- art. 1: 255
- art. 1: 262 lid 3
- art. 1: 265b
- art. 1: 265c lid 3
- art. 1: 265j

IVRK

- art. 9.1, 3.1, 3.2 en 12

Jeugdwet

- art. 29b
- art. 6.1.12 lid 3

4. Verloop van de uithuisplaatsing

- Kinderen en ouders hebben recht op een regelmatige evaluatie van de behandeling en van de noodzaak van de uithuisplaatsing. Minimaal eens per jaar vindt evaluatie van het plan van aanpak plaats.
- Ouders en kinderen moeten duidelijke uitleg krijgen over hun rechten, mogelijkheden en verantwoordelijkheden.
- Een kind heeft recht op contact met de ouders, broers en zussen. Voor grootouders bestaat geen wettelijk omgangsrecht. Ook kunnen kinderen recht hebben op contact met eerdere pleegouders op grond van het door een pleeggezinplaatsing ontstane recht op *family life*. Dit recht ontstaat doorgaans wanneer een kind minimaal een jaar in het pleeggezin heeft gewoond.
 - Als er sprake is van een uithuisplaatsing met een kindbeschermingsmaatregel en er ligt nog geen rechterlijke beschikking over het contact met de ouder, dan kan de jeugdbeschermer het contact beperken door middel van een schriftelijke aanwijzing. Indien ouders het niet eens zijn met de schriftelijke aanwijzing, kunnen zij dit binnen twee weken voorleggen aan de kinderrechter.
 - Een beperking van het recht op contact na uithuisplaatsing is alleen mogelijk met instemming van de gezaghebbende ouder(s) of - indien er geen consensus is - door een schriftelijke aanwijzing of een beslissing van de kinderrechter. Deze beslissing kan ook al eerder zijn genomen, bijv. via een rechterlijk vastgestelde zorgregeling of omgangsregeling.
 - De G.I. kan worden gevraagd om (gehele of gedeeltelijke) intrekking van de schriftelijke aanwijzing als er sprake is van wijziging van omstandigheden. Het besluit van de G.I. op dit verzoek geldt als een schriftelijke aanwijzing waarvan 'vervallenverklaring' kan worden gevraagd bij de kinderrechter. Hier is geen advocaat voor nodig. De G.I. geeft haar beslissing schriftelijk en binnen twee weken na ontvangst van het verzoek.
- Bij een geschil over de zorg-/omgangsregeling dient degene die deze regeling wil wijzigen een procedure hierover te starten.
- De G.I. kan een uithuisplaatsing eerder dan de toegestane termijn beëindigen. De G.I. moet dit uiterlijk een maand voor het voorgenomen tijdstip van beëindiging melden bij de RvdK en daarbij een verslag van het verloop van de uithuisplaatsing meesturen naar de RvdK.

IVRK

- art. 8, 9, 25

EVRM

- art. 8

BW

- art. 1:265f
- art. 1:265g

Jeugdwet

- art. 4.1.3

5. Perspectiefbesluit

- Het besluit over de plaats waar het kind (blijvend) zal opgroeien, wordt een (pedagogisch) opvoedbesluit of perspectiefbesluit genoemd.
- Bij uithuisplaatsingen in een vrijwillig kader beslissen de ouders met gezag over het perspectiefbesluit. Jeugdprofessionals leggen het besluit en de motivatie hiervoor schriftelijk vast.
- Bij uithuisplaatsingen in het kader van een kindbeschermingsmaatregel vormt de G.I. het perspectiefbesluit. Het is een intern besluit die genomen wordt in een multidisciplinair team. Ouders, kinderen en verzorgers worden hier zo veel als mogelijk bij betrokken. De G.I. legt zowel het besluit als de motivatie daarvoor schriftelijk vast
- Wanneer geen vooruitgang bij ouders en/of kind te zien is en verandering ook niet verwacht wordt met de inzet van andere interventies, kan terugkeer van het kind naar huis naar mening van de G.I. niet aan de orde zijn. In dat geval moet op grond van het huidige wettelijke systeem een langdurige uithuisplaatsing al dan niet in combinatie met een gezagsbeëindiging overwogen worden.
- Een perspectiefbesluit kan tot gevolg hebben dat de huidige hulp aan ouders en kind, gericht op terugkeer, wordt beëindigd.

- Het komen tot een perspectiefbesluit is een proces en vraagt om maatwerk. Er zijn geen vaste termijnen in de wet waarbinnen een perspectiefbesluit moet worden genomen.

Let op: Door de minister voor Rechtsbescherming wordt op dit moment gewerkt aan een wetswijziging die regelt dat een perspectiefbesluit door de G.I., binnen 3 maanden ter toetsing moet worden voorgelegd aan de kinderrechter.

6. Blokkaderecht

- Pleegouders hebben een belangrijke stem bij overplaatsing van het kind als het kind een jaar of langer bij hen woont. Zo geldt er in het vrijwillig kader en bij voogdij een blokkaderecht. De uitdrukkelijke instemming van (beide) pleegouders is dan vereist voordat het kind mag verhuizen.
- Als er sprake is van een ondertoezichtstelling met een machtiging tot uithuisplaatsing en de plaatsing duurt een jaar of langer, dan is de G.I. wettelijk verplicht om de kinderrechter te vragen om toestemming voordat het kind mag verhuizen.
 - Geeft de rechter geen toestemming voor het beëindigen van de pleegzorgplaatsing of het overplaatsen van het kind, dan geldt dit besluit voor maximaal zes maanden. Gedurende deze zes maanden moet naar een oplossing worden gezocht.
 - Als de kinderrechter het verzoek tot toestemming voor de verplaatsing van het kind uit het pleeggezin afwijst, kan hij tegelijkertijd beslissen dat de OTS en MUHP van kracht blijven voor maximaal een jaar. De G.I. is dan verplicht om deze machtiging uithuisplaatsing (in het pleeggezin) ten uitvoer te leggen.
- Het blokkaderecht en de verplichting van de G.I. om toestemming van de kinderrechter te vragen, is niet van toepassing op gezinshuizen.
- Heeft een kind voor langere tijd, minimaal een jaar, in het pleeggezin gewoond, dan is er 'family life' opgebouwd tussen kind en pleeggezin. Verhuist een kind dan kan de voormalig pleegouder, de jeugdbeschermer vragen, in samenspraak met de ouder met gezag of de nieuwe pleegouders, om een omgangsregeling met het kind. Lukt dit niet, dan kan de pleegouder de kinderrechter vragen om een omgangsregeling vast te stellen.

BW

- art. 1:336a
- art. 1:265i
- art. 1:377a

7. Gezagsbeëindigende maatregel

- Als het besluit genomen is dat het kind niet bij de eigen ouders zal opgroeien binnen een voor het kind en de ontwikkeling van het kind aanvaardbare termijn, kan de G.I. de RvdK vragen te onderzoeken of een gezagsbeëindigende maatregel passend is en de kinderrechter schriftelijk verzoeken het gezag van de ouders te beëindigen.
- De RvdK moet in het verzoekschrift melden op welke wijze het verzoek tot beëindiging van het gezag met het kind is besproken en ook wat de reactie van het kind hierop was.
- De RvdK kan concluderen dat er geen gezagsbeëindigende maatregel aangewezen is en niet overgaan tot een verzoek aan de kinderrechter.
- Een pleegouder die het kind dan al langer dan een jaar verzorgt en opvoedt, kan vervolgens ook het verzoek doen voor een gezagsbeëindigende maatregel als de RvdK dat niet doet.
- Als het gezag niet beëindigd wordt, kan de plaatsing, in het kader van een ondertoezichtstelling, ieder jaar of zelfs meerdere keren per jaar ter discussie worden gesteld.
- Als de G.I. het niet eens is met het besluit van de RvdK om geen gezagsbeëindigende maatregel te verzoeken aan de kinderrechter, kan deze de RvdK vragen om de bevindingen toch voor te leggen aan de kinderrechter. De RvdK moet dit doen binnen twee weken nadat de G.I. hem daarom heeft

verzocht. De kinderrechter kan dan ambtshalve alsnog een gezagsbeëindigende maatregel uitspreken als hij de gronden daarvoor toch aanwezig acht.

- Een gezagsbeëindigende maatregel kan worden uitgesproken als:
- **a.** een minderjarige zodanig opgroeit dat hij in zijn ontwikkeling ernstig wordt bedreigd, en de ouder niet in staat is de verantwoordelijkheid voor de verzorging en opvoeding te dragen binnen een voor de persoon en de ontwikkeling van de minderjarige aanvaardbaar te achten termijn, of
- **b.** de ouder het gezag misbruikt. De RvdK adviseert over waar het gezag het best kan worden belegd en wanneer dit het meest tegemoet komt aan de belangen van het kind.
- Dit kan de G.I. zijn. Soms vinden pleegouders het prettig dat er een neutrale instantie betrokken blijft voor het nemen van belangrijke beslissingen.
- Het is ook mogelijk dat pleegouders de voogdij willen dragen (pleegoudervoogdij) zodat degene die het kind opvoedt ook de besluiten kan nemen.
- Sinds 1 januari 2023 hebben ouders recht op gratis bijstand van een gespecialiseerd jeugdrechtsadvocaat wanneer de kinderrechter wordt verzocht om een beslissing te nemen over beëindiging van het ouderlijk gezag.
- De rechterlijke toets om een gezagsbeëindigende maatregel uit te spreken is onder invloed van uitspraken van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) strenger geworden. Zo wordt er in aanvulling op de wettelijke criteria getoetst of er **noodzaak** is om het gezag te beëindigen. .

EVRM

- art. 8

BW

- art. 1:266 lid 1
- art. 1:265k
- art. 1:267